KHẢO SÁT SỰ HÀI LÒNG VÀ CẢI THIỆN KIẾN THỨC CỦA BỆNH NHÂN ĐÁI THÁO ĐƯỜNG SAU CHƯƠNG TRÌNH TƯ VẤN CÁ THỂ

Mai Trọng Trí¹, Nguyễn Thị Kiều Nga²

1. Khoa Nội tiết, Bệnh viện Nhân dân 115.

2. Bộ môn Nội tiết, trường Đại học Y dược Thành phố Hồ Chí Minh.

DOI: 10.47122/vjde.2020.45.3

TÓM TẮT

Đặt vấn đề: Tư vấn giáo dục cá thể đái tháo đường có vai trò nhất định độc lập với phương pháp tư cộng đồng hoặc tư vấn nhóm nhỏ. Khoa Nội tiết bệnh viện Nhân dân 115 đã triển khai chương trình Góc tư vấn nhằm cá nhân hóa tư vấn và giáo dục cho bệnh nhân đái tháo đường theo từng chủ đề cụ thể. **Mục tiêu:** Nghiên cứu được tiến hành để khảo sát sự cải thiện kiến thức và sự hài lòng của người bệnh đái tháo đường sau chương trình tư vấn và giáo dục cá thể. **Phương pháp nghiên cứu:** Các bệnh nhân nội trú và ngoại trú nhập viện sẽ được sàng lọc để đưa vào nghiên cứu khi có chỉ định tư vấn từ các bác sĩ. Có 4 chủ đề chính được lựa chọn gồm: (1) Dinh dưỡng đái tháo đường, (2) Xử trí hạ đường huyết, (3) Hướng dẫn thay băng vết thương tại nhà và (4) Hướng dẫn tiêm insulin. Một điều dưỡng đã được huấn luyện về tư vấn và giáo dục sẽ tư vấn theo chỉ định. **Kết quả:** Trong thời gian 2 tháng từ tháng 12/2019-01/2020, có 86 đối tượng tham gia vào nghiên cứu. Bệnh nhân có tuổi trung bình là $57,93 \pm 13,04$, nữ giới chiếm 68,97% tổng lượt tư vấn. 95,24% bệnh nhân cải thiện kiến thức sau tư vấn, 99% bệnh nhân tự tin áp dụng các kiến thức vào cuộc sống và tất cả người bệnh đều hài lòng với chương trình tư vấn cá thể. **Kết luận:** Chương trình tư vấn giáo dục cá thể có được một số kết quả tích cực bước đầu như góp phần cải thiện kiến thức và sự tự tin cho người bệnh đái tháo đường trong thực hiện một số kỹ năng quan trọng khi sống chung với bệnh. Mặc dù vậy, lợi ích lâu dài và thực sự vẫn còn chưa được rõ ràng và cần phải được nghiên cứu thêm.

Từ khóa: tư vấn cá thể đái tháo đường, giáo dục đái tháo đường, điều dưỡng tư vấn

ABSTRACT

Evaluation satisfaction and knowledge improvement after individualized education for diabetic patient

Mai Trong Trí¹, Nguyen Thi Kieu Nga²

1. Endocrinology Department, People Hospital 115

2. Endocrinology Department, Ho Chi Minh city of University of Medicine and Pharmacy.

Introduction: Individualized education has a certain role independent of community or group education. The healthcare staff in the Endocrinology department in People Hospital 115 established the Diabetic Counseling and Education Program for the diabetic patient with specific topics. **Aim of the study:** Evaluate satisfaction and knowledge improvement of the diabetic patient after participating in the individualized education program. **Methods:** All of the inpatient and outpatient would be screened for study after receiving education or counseling. There are 4 topics including (1) Diet for the diabetic patient; (2) Dealing with hypoglycemia; (3) Wound management at home, (4) Guide for insulin injection. The nurse who was trained for education and counseling would carry out the session follow the doctor's indication. **Result:** There are 86 participants in 2 months (12/2019-01/2020) were included. The mean $\pm$ SD age was 57.93 ± 13.04 years, 68.97% of the participants were female. There are 95.24% of patients have improved their knowledge after the program. There are 99% of participants feel confident to apply that knowledge into their life. All of the participants were satisfied with the individualized counseling and education program. **Conclusion:** Individualized

counseling and education program has some positive results such as improving satisfaction and diabetic knowledge with some important skills in daily practice. However, its long-term benefit is still not clear enough and more evidence is required in the future.

Key word: *individualized counseling diabetes, diabetic education, education nurse*

Chịu trách nhiệm chính: Mai Trọng Trí

Ngày nhận bài: 15/12/2020

Ngày phản biện khoa học: 11/1/2021

Ngày duyệt bài: 5/3/2021

Email: drmttri@gmail.com

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Những nghiên cứu gần đây cho thấy tư vấn, giáo dục đái ĐTĐ giúp cải thiện số bệnh nhân đạt mục tiêu điều trị, tăng tuân thủ dùng thuốc và tự chăm sóc bản thân tốt hơn [1], [2]. Mặt khác, tư vấn đái tháo đường có thể làm giảm các biến chứng mạn tính của đái tháo đường [1]. Tư vấn, giáo dục về các kiến thức và kỹ năng cần thiết giúp người bệnh chủ động hơn trong kiểm soát và điều trị bệnh và cũng là nền tảng quan trọng được khuyến cáo trong nhiều hướng dẫn điều trị của các Hiệp hội [3], [4]. Tư vấn cá thể đái tháo đường có vai trò nhất định độc lập với phương pháp tư cộng đồng hoặc tư vấn nhóm nhỏ [1], [5]. Khoa Nội tiết bệnh viện Nhân dân 115 đã triển khai chương trình Góc tư vấn nhằm cá nhân hóa tư vấn cho bệnh nhân đái tháo đường theo từng chủ đề cụ thể.

Mục tiêu nghiên cứu: *Khảo sát sự cải thiện kiến thức và sự hài lòng của người bệnh đái tháo đường sau chương trình tư vấn cá thể.*

2. PHƯƠNG PHÁP VÀ ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu:

Các bệnh nhân nội trú và ngoại trú nhập

viện sẽ được sàng lọc để đưa vào nghiên cứu khi có chỉ định tư vấn từ các bác sĩ.

Tiêu chuẩn chọn vào bao gồm: (1) trên 18 tuổi; (2) đái tháo đường type 2 mới được chẩn đoán theo tiêu chuẩn của Bộ Y tế Việt Nam hoặc đã được chẩn đoán ĐTĐ và đang sử dụng thuốc điều trị bệnh đái tháo đường, (3) không rối loạn tri giác hay nhận thức và (4) đồng ý tham gia nghiên cứu.

Tiêu chuẩn loại trừ bao gồm bệnh nhân có bệnh lý nặng nề, cấp tính không thích hợp để nghe tư vấn và trả lời câu hỏi.

2.2. Phương pháp nghiên cứu:

Có 4 chủ đề chính được lựa chọn gồm: (1) Dinh dưỡng đái tháo đường, (2) Xử trí hạ đường huyết, (3) Hướng dẫn thay băng vết thương tại nhà và (4) Hướng dẫn tiêm insulin. Một điều dưỡng đã được huấn luyện về tư vấn và giáo dục chịu trách nhiệm tư vấn về từng chủ đề. Các chủ đề được tư vấn theo một cấu trúc có sẵn với thời gian tư vấn khoảng 15-20 phút tùy theo chủ đề. Các bệnh nhân đánh giá sự hài lòng, sự cải thiện kiến thức của bản thân sau khi được tư vấn.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Trong khoảng thời gian 2 tháng từ tháng 12/2019 đến hết tháng 01/2020, có 86 đối tượng tham gia vào nghiên cứu. Bệnh nhân lớn tuổi với tuổi trung bình là $57,93 \pm 13,04$, chủ yếu là nữ giới chiếm 68,97% tổng lượt tư vấn và đa phần mắc đái tháo đường lâu năm ($8 \pm 2,9$ năm). Có 70 lượt bệnh nhân (83,33%) được tư vấn 1 chủ đề, 13 lượt bệnh nhân (15,48%) được tư vấn 2 chủ đề và 1 bệnh nhân được tư vấn 3 chủ đề (1,19%). Thời gian được tư vấn trung bình là $17,67 \pm 6,23$ phút.

Dinh dưỡng là chủ đề thường được tư vấn nhất, tiếp theo lần lượt là hướng dẫn tiêm insulin, thay băng vết thương và xử trí hạ đường huyết.

Hình 1. Số lượt được tư vấn theo mỗi chủ đề

Hình 2. Đánh giá kiến thức sau khi được tư vấn

Đa phần bệnh nhân đều cho thấy sự cải thiện về kiến thức trước khi được tư vấn và tự tin khi áp dụng các kiến thức vào cuộc sống.

Mặt khác 34,52% bệnh nhân đánh giá rất hài lòng với chương trình tư vấn; 64,29% bệnh nhân hài lòng, còn lại 1, 19% bệnh nhân thấy bình thường.

4. BÀN LUẬN

Tư vấn bệnh nhân đái tháo đường được triển khai từ lâu ở nhiều khoa Nội tiết trên toàn quốc và trên thế giới. Việc triển khai tư vấn cá thể cho bệnh nhân đái tháo đường do một điều dưỡng phụ trách chuyên biệt cho bệnh nhân nội trú và ngoại trú mới được triển khai nên gặp nhiều khó khăn. Hai khó khăn quan trọng nhất là sự khó khăn từ phía người bệnh (lớn tuổi khó tiếp thu hoặc chưa nhận thức được tầm quan trọng của việc học để tự quản lý bệnh tật) và từ phía nhân viên y tế (chưa sẵn lòng đồng hành với người bệnh). Điều này cũng được thể hiện rõ qua một nghiên cứu của tác giả Cooper năm 2003 [6]. Hơn thế nữa nghiên cứu cũng chỉ ra, sự đồng hành của nhân viên y tế như là một người hỗ trợ lâu dài mới có thể giúp bệnh nhân đạt được các mục tiêu quan trọng trong điều trị. Tương tự, trong một nghiên cứu của tác giả Banerjee năm 2012 cho thấy, dù cho sau tư vấn cá thể đái tháo đường, đường huyết bệnh nhân có cải thiện sau 6 tháng nhưng có khuynh hướng tăng lại sau 1 năm tư vấn [2].

Đa số bệnh nhân được tư vấn chỉ một chủ đề (hơn 83%) và chỉ số ít bệnh nhân được tư vấn nhiều hơn hai chủ đề thể hiện rõ các bác sĩ chỉ muốn tập trung nhiều nhất cho từng mục tiêu riêng biệt trong một buổi tư vấn. Rõ ràng dinh dưỡng là một chủ đề quan trọng trong tư vấn đái tháo đường và nhu cầu được tư vấn lớn thể hiện qua số lượt tư vấn chủ đề này rất nhiều. Tương tự, tiêm insulin là nhu cầu lớn của các bệnh nhân đái tháo đường và là một kỹ năng quan trọng cần được thực hiện thành thạo trong quá trình điều trị. Các chủ đề này cũng thường được nhấn mạnh trong các nghiên cứu về tư vấn và giáo dục bệnh nhân đái tháo đường [1], [2], [7].

Đa phần bệnh nhân của chúng tôi cảm thấy kiến thức được cải thiện nhiều hơn trước khi tham gia tư vấn và giáo dục về đái tháo đường. Đồng thời họ cũng tự tin hơn khi áp dụng các kiến thức vào cuộc sống cũng như hài lòng với chất lượng của dịch vụ. Nghiên cứu của chúng tôi có kết quả tương đồng với nghiên cứu của tác giả Laursen và cộng sự năm 2017 trên 83 bệnh nhân ĐTĐ trong đó những bệnh nhân sau

khi được tư vấn cá thể cải thiện nhiều kỹ năng tự quản lý bệnh tật đồng thời tự tin hơn khi đối mặt với bệnh của mình [8].

Nghiên cứu của chúng tôi có một số hạn chế nhất định cần được khắc phục trong các nghiên cứu sắp tới. Đầu tiên số lượng các chủ đề tư vấn giáo dục hạn chế nên không bao quát được hết các nhu cầu của người bệnh. Tiếp theo sự cải thiện về kiến thức chỉ được lượng giá qua cảm nhận của người bệnh mà không được đánh giá một cách khách quan hoặc đo lường cụ thể nên mang tính chất chủ quan. Mặt khác, có thể cần phải đánh giá những kết cục cụ thể hơn như cải thiện HbA1c, tần suất hạ đường huyết, ... trong một khoảng thời gian nhất định hoặc quan trọng hơn nữa là hiệu quả-chi phí nhằm đánh giá chính xác tầm quan trọng của triển khai tư vấn cá thể trên bệnh nhân đái tháo đường.

5. KẾT LUẬN

Chương trình tư vấn cá thể dành cho bệnh nhân đái tháo đường có được một số kết quả tích cực bước đầu như góp phần cải thiện kiến thức và sự tự tin cho người bệnh đái tháo đường trong thực hiện một số kỹ năng quan trọng khi sống chung với bệnh. Mặc dù vậy, lợi ích lâu dài và thực sự cho người bệnh đái tháo đường vẫn còn chưa được rõ ràng và cần phải được nghiên cứu thêm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Gagliardino, J.J., et al., *Patients' education, and its impact on care outcomes, resource consumption and working conditions: data from the International Diabetes Management Practices Study (IDMPS)*. Diabetes Metab, 2012. 38(2): pp. 128-34.
2. Banerjee, M., M. Macdougall, and A.F. Lakhdar, *Impact of a single one-to-one education session on glycemic control in patients with diabetes*. J Diabetes, 2012. 4(2): pp. 186-90.
3. Association, A.D., *Standards of Medical Care in Diabetes—2020*. 2020, Am Diabetes Assoc.
4. Davies, M.J., et al., *Management of*

- hyperglycaemia in type 2 diabetes, 2018. A consensus report by the American Diabetes Association (ADA) and the European Association for the Study of Diabetes (EASD). Diabetologia, 2018.*
5. Rickheim, P.L., et al., *Assessment of Group Versus Individual Diabetes Education*. Diabetes Care, 2002. 25(2): pp. 269.
6. Cooper, H.C., K. Booth, and G. Gill, *Patients' perspectives on diabetes health care education*. Health Education Research, 2003. 18(2): p. 191-206.
7. Fan, M.-H., et al., *Effect of individualized diabetes education for type 2 diabetes mellitus: a single-center randomized clinical trial*. African health sciences, 2016. 16(4): pp. 1157-1162.
8. Laursen, D.H., et al., *Assessment of short and long-term outcomes of diabetes patient education using the health education impact questionnaire (HeiQ)*. BMC research notes, 2017. 10(1): pp. 213-213.